

LIETUVOS BANKAS
EURO SISTEMA

Lietuvos ekonomika 2021: iš reanimacijos į reabilitaciją

Vitas Vasiliauskas
Lietuvos banko valdybos pirmininkas

2020 m. spalio 27 d.

Apie ką kalbėsime?

**Naujausios
ekonomikos
tendencijos**

**Viešieji
finansai**

**Įmonių
finansavimas**

**Kas laukia
2021 m.?**

01 _____

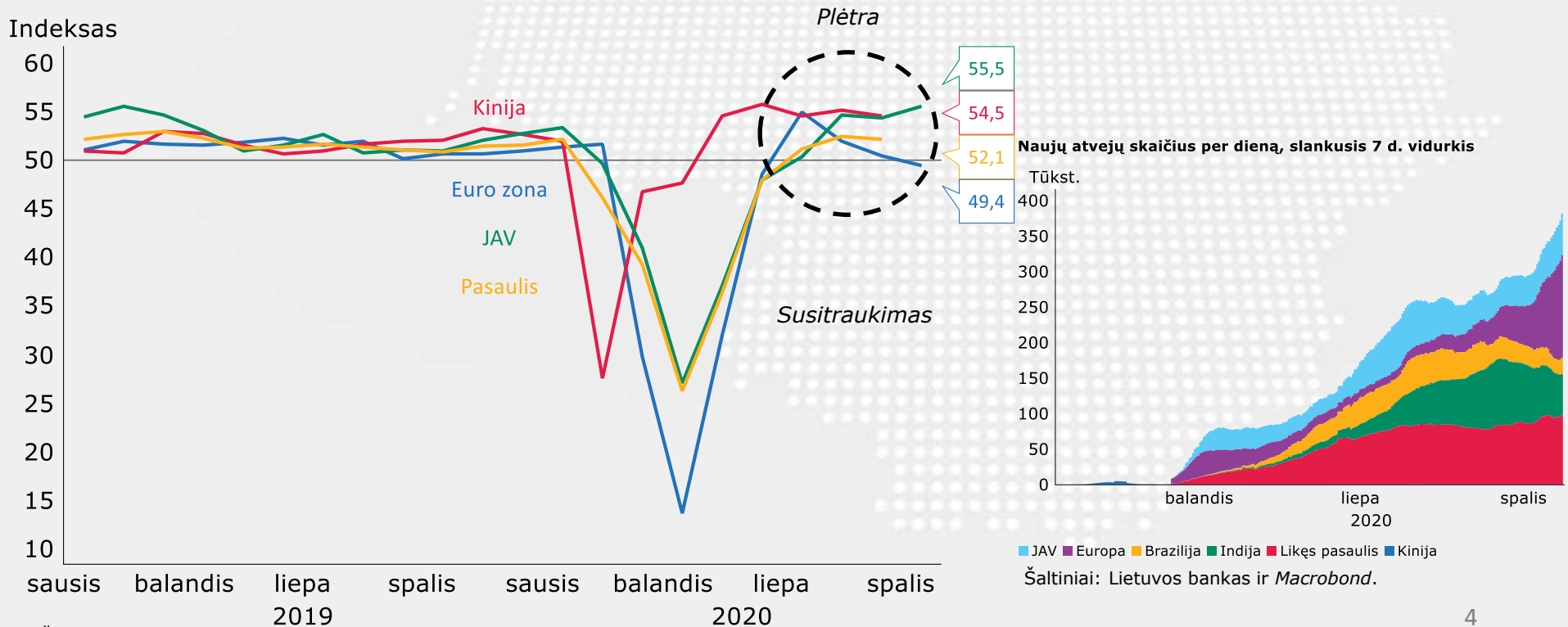
Naujausios ekonomikos tendencijos

Pasaulyje situacija gerėja, tačiau neapibrėžtumo lygis ir toliau bus aukštas

Sudėtinis pirkimų vadybininkų indeksas

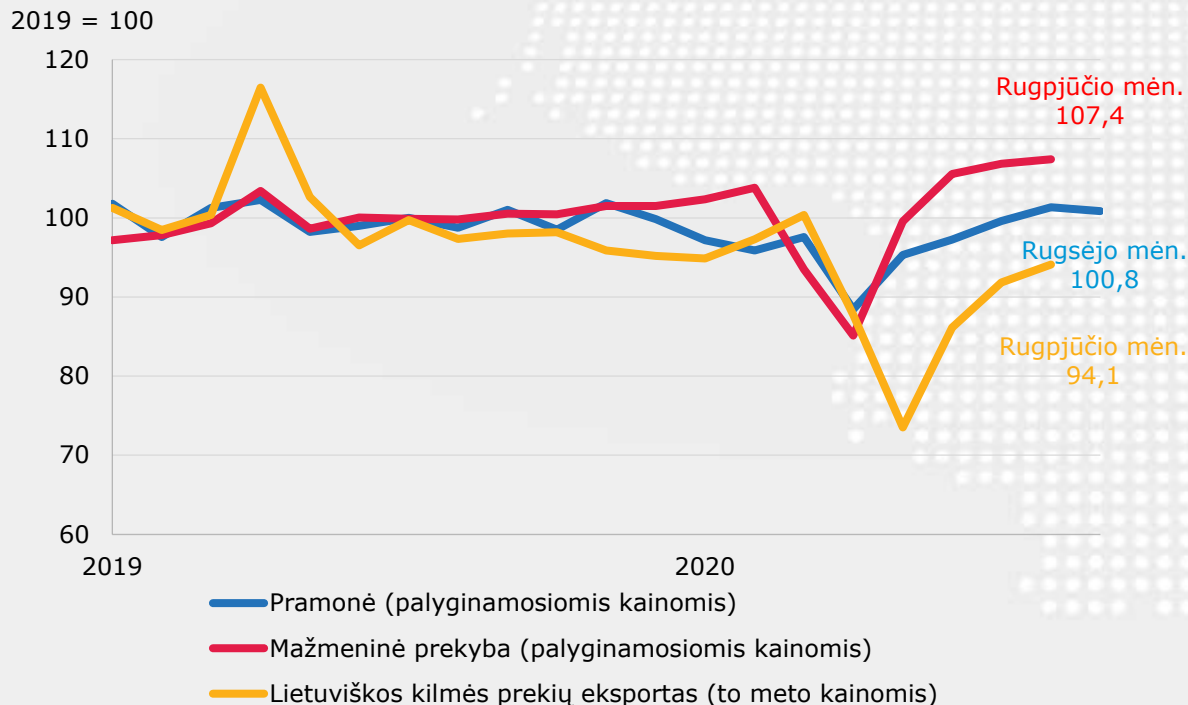

Šaltiniai: Lietuvos bankas ir *Macrobond*.

Lietuvos ekonomika atsigauna, tačiau ši tendencija vis dar yra trapi

Pramonės, mažmeninės prekybos ir lietuviškos kilmės prekių eksporto raida

Mažmeninė prekyba jau viršija iki pandemijos buvusį apyvartos lygį

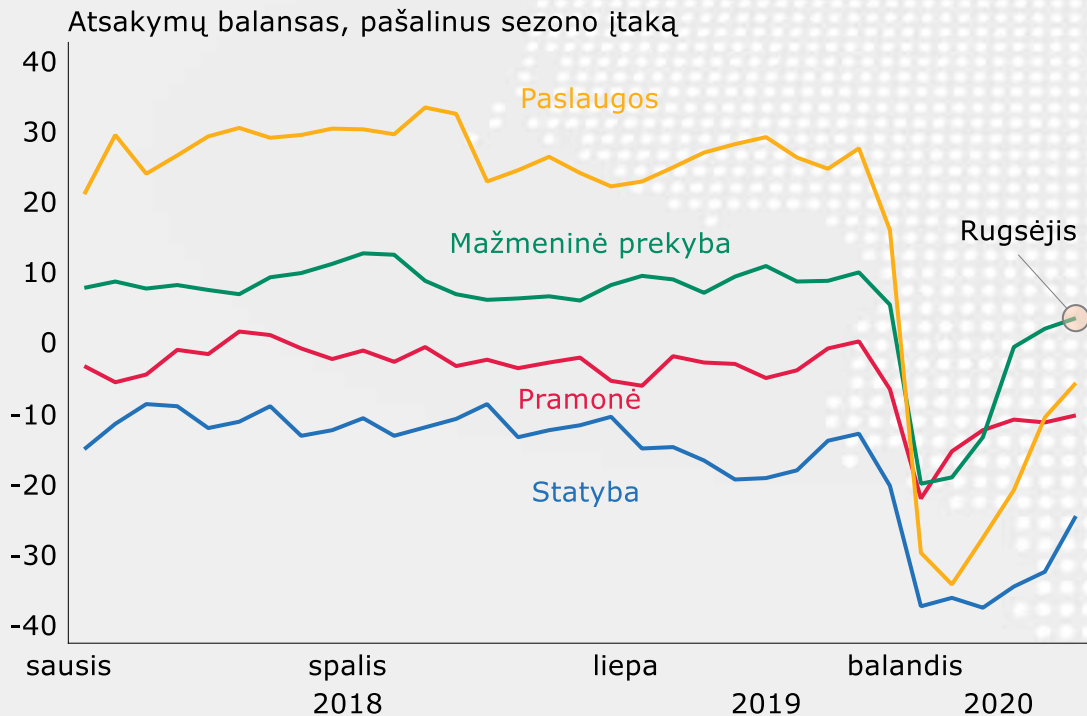
Pramonės gamyba jau pasiekė prieš pandemiją stebėtą lygį

Eksportas atsigauna, tačiau eksportuojamų prekių kainos yra sumažėjusios

Verslo pasitikėjimo rodikliai gerėja, tačiau ne visuose sektoriuose tolygiai

Verslo pasitikėjimo rodikliai

Verslo pasitikėjimas auga, tačiau tebėra mažesnis nei prieš pandemiją

Libiausiai išaugo didžiausią kryptį patyrusio paslaugų sektoriaus pasitikėjimas, o statybų sektoriaus lūkesčiai vis dar yra itin žemi

02 _____

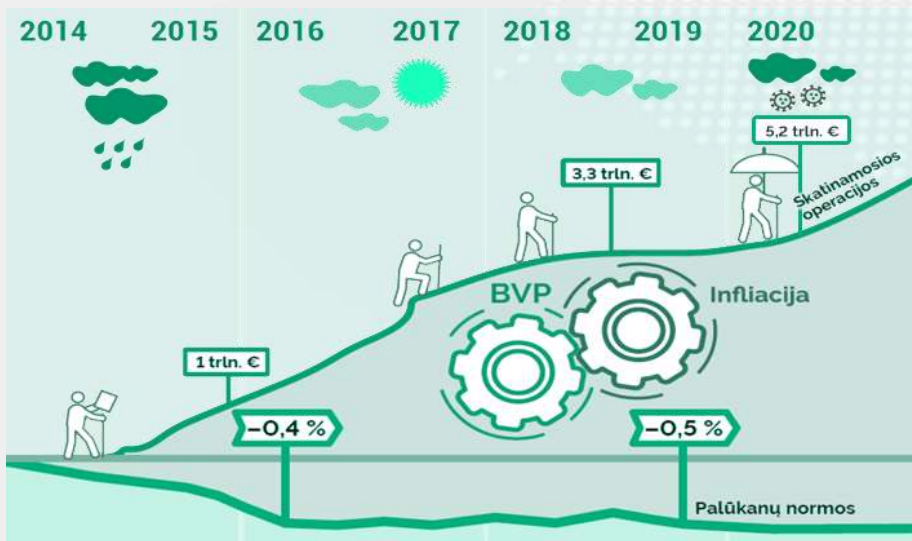
Viešieji finansai

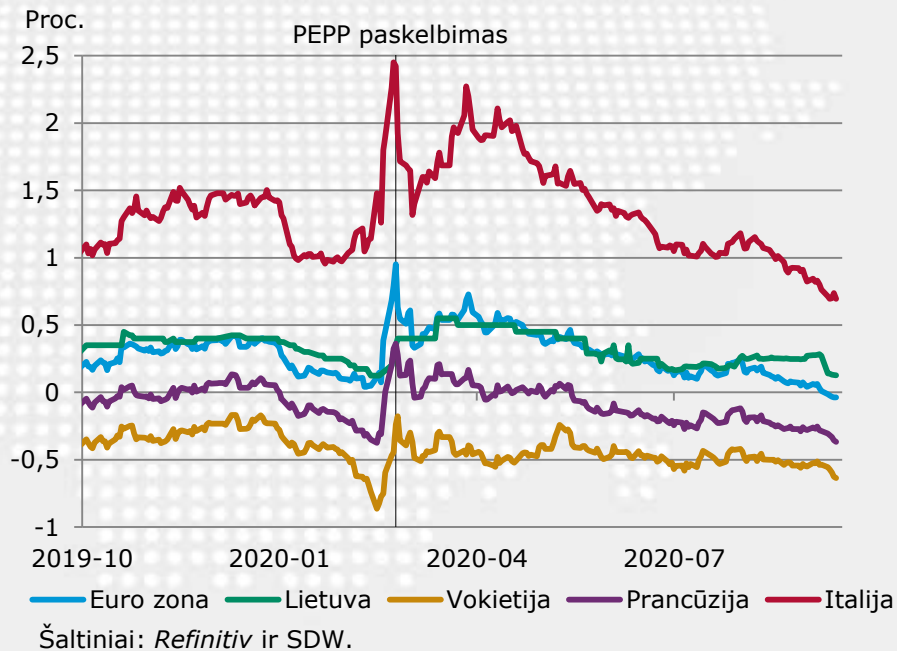
Centriniai bankai nemažina apsučių – vien Eurosistemos skatinimo vertė siekia apie 5,2 trln. Eur

Eurosistemos skatinamosios operacijos

10 metų vyriausybės obligacijų pajamingumas

Lietuvos bankas, reaguodamas į COVID-19, ėmėsi įvairių priemonių

Laikiniai sumažinti pradžinės politikos reikalavimai

- Anticiklinio kapitalo rezervo norma sumažinta nuo 1 iki 0 proc.
- Vieniems metams atidėtas didesnio sisteminės svarbos įstaigų rezervo įsigaliojimas
- Laikiniai leidžiama nesilaikyti II ramsčio rekomendacijos, jungtinio kapitalo rezervo, padengimo likvidžiuoju turtu reikalavimų, didesnis lankstumas neveiksnių paskolų valdymo strategijoms
- Rekomendacija bankams ir draudimo įstaigoms nemokėti dividendų

Laikiniai sumažinti bankų atskaitomybės reikalavimai

- Nukelti planiniai inspektavimai ir prailginti trūkumų šalinimo terminai
- Padidintas vartojimo paskolų sąlygų keitimo ir kreditingumo vertinimo lankstumas

Pinigų politikos priemonės

- Padidintos vertybinių popierių pirkimo apimtys pagal turto pirkimo programas
- Pinigų politikos priemonių operacijoms laikinai sušvelninti įkaito reikalavimai
- Išplėstas ratas finansų įstaigų, kurios gali kreiptis dėl likvidumo paskolos

Pagalba parengiant fiskalines paramos priemones

- Priemonė „Apmokėtinų sąskaitų paskolos“ įmonėms
- Pagalbos verslui fondas, kuris padės užtikrinti vidutinių ir didelių įmonių likvidumą

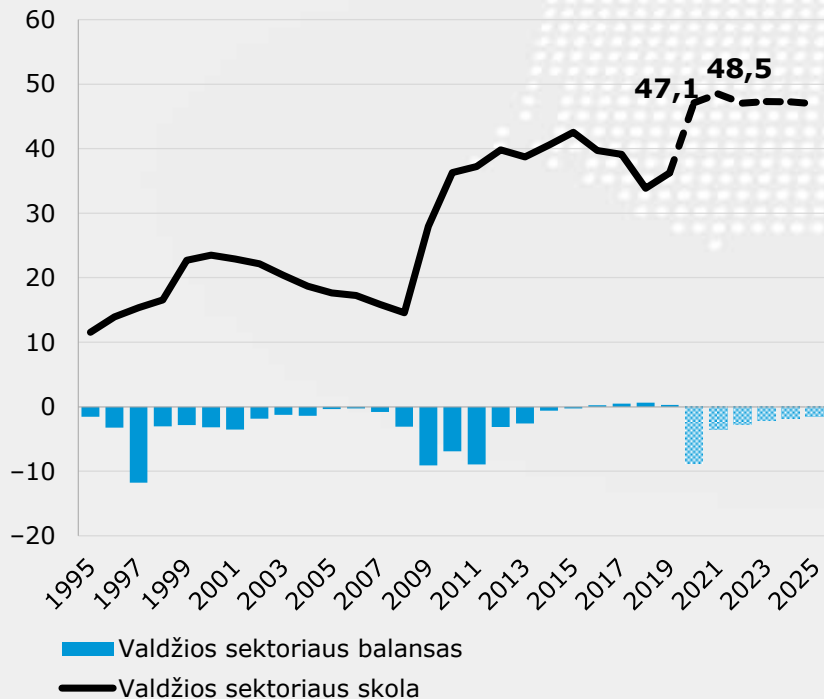
Paskatinus Lietuvos bankui, rinkos dalyviai paskelbė paskolų moratoriumą

- Juridiniams asmenims – galimybė atidėti paskolos gražinimą iki 6 mėnesių
- Privatiems asmenims – galimybė atidėti lizingo, vartojimo kreditų įmokas iki 6 mėnesių, būsto paskolų įmokas – iki 12 mėnesių

Valstybės skola rekordinė – būtina atsakingai įvertinti viešąsias išlaidas

Proc., palyginti su BVP

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Skolos stabilizavimui užtikrinti numatomas biudžeto deficito mažėjimas nuo 5 proc. (2021 m.) iki 1,6 proc. (2023 m.)

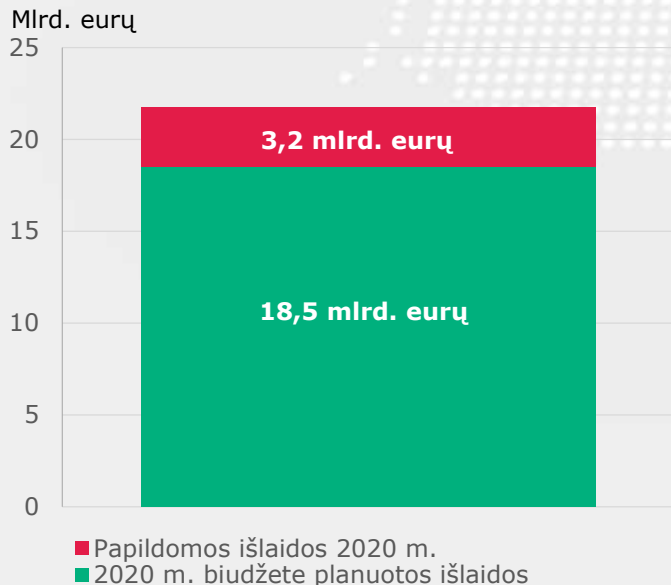
Toks deficito mažėjimas reiškia fiskalinę konsolidaciją ir priklausys nuo valstybės pastangų (noro) ją vykdyti.

Deficito mažėjimą nulems ir fiskalinės taisyklės, kurios turėtų būti vėl pradėtos taikyti 2022 m.

Papildomos išlaidos 2020 m. daromos neatnaujinus biudžeto

2020 m. biudžeto projekte numatytos valdžios sektoriaus išlaidos ir papildomos išlaidos 2020 m.

Šaltiniai: 2020, 2021 m. biudžeto projektai.

Didelės papildomos išlaidos neįtraukiamos į biudžetą – nepriimtina praktika

2021 m. valstybės biudžeto pajamos ir asignavimai planuojami nuo 2020 m. plano, o ne nuo tikėtino fakto – dėl to sunkiau matoma tikroji viešųjų finansų padėtis

03 _____

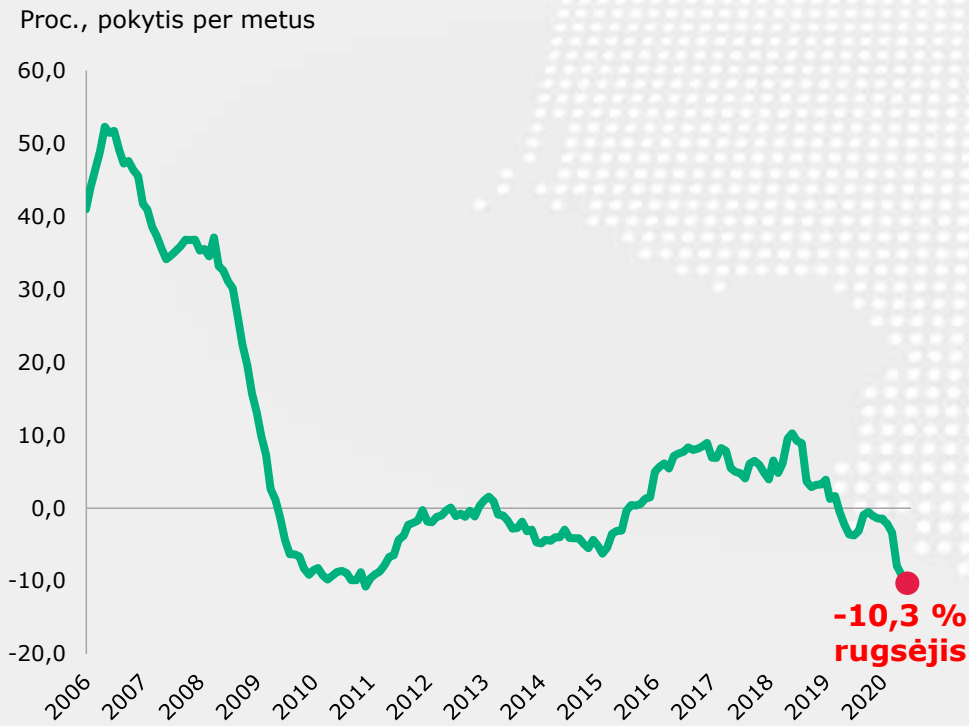
Įmonių finansavimas

Įmonių paskolų portfelis reikšmingai traukiasi

Bankų paskolų portfelio įmonėms
metinė kaita 2006 01–2020 09

Šaltinis: Lietuvos bankas.

Įmonių paskolų portfelio traukimas lėmė spartesnę trumpalaikių paskolų (<2,5 m.) amortizacija moratoriumo laikotarpiu

Dėl moratoriumo ilgesnio laikotarpio paskolų portfelis yra gana stabilus

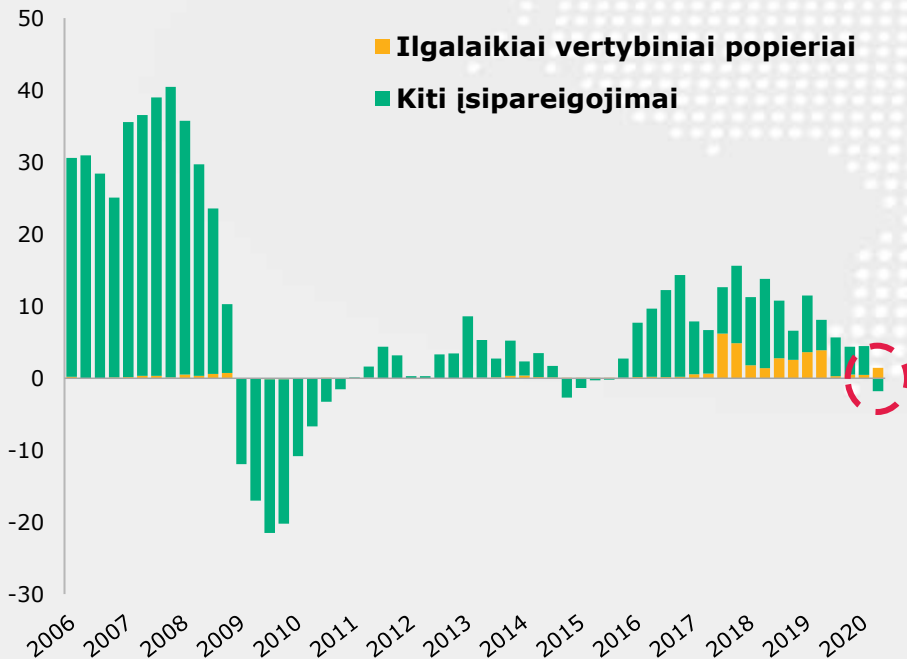
Dėl sumenkusios užsienio paklausos ir neapibrėžtumo investicijos smuko apie 13 proc. Tikėtina, kad atidedamos investicijos taip pat mažina kredito paklausą

Bendri įmonių įsipareigojimai nemažėjo, tačiau tą lėmė vienkartinis veiksnys

Visų įmonių įsipareigojimų metinė kaita
2006 m. I ketv.–2020 m. II ketv.

Proc., pokytis per metus

Šaltinis: Lietuvos bankas.

2020 m. pirmąjį pusmetį, palyginti su atitinkamu praėjusių metų laikotarpiu, įmonių įsipareigojimai nepakito

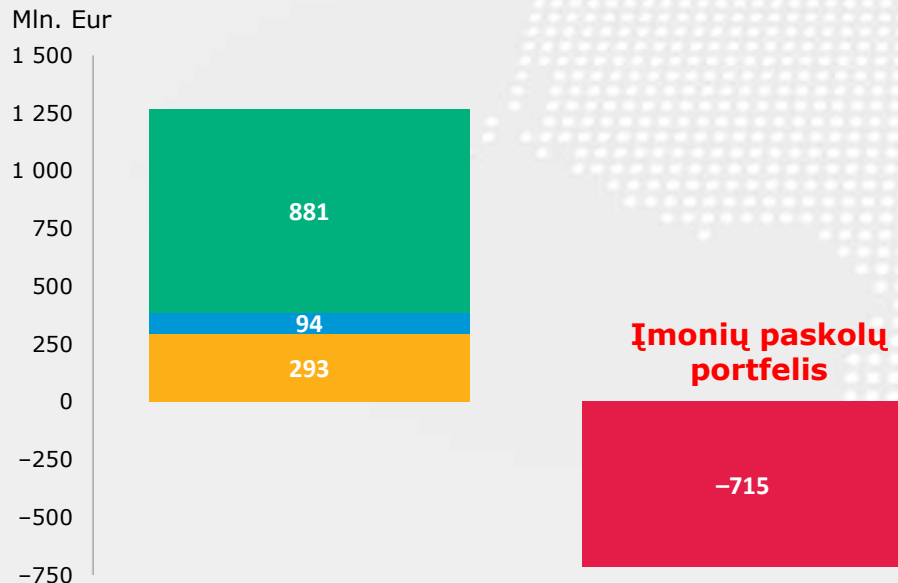
Atmetus vienkartinį veiksnį (VP), įsipareigojimai kurį laiką didėjo lėčiau, o paskutinį ketvirtį – sumažėjo

Per metus įmonių įsipareigojimai pinigų finansų įstaigoms, kitoms finansų įstaigoms ir įmonėms sumažėjo apie 10 proc., o paskolos iš užsienio, obligacijos ir kiti įsipareigojimai – paaugo

Reikšminga valstybės parama verslui palaiko likvidumą, todėl mažina poreikį skolintis iš finansų įstaigų

Finansinės pagalbos įmonėms ir paskolų portfelio pokyčiai
2020 m. kovo–rugsėjo mėn.*

- Mokestinės paskolos ir nepriemokos
- Subsidijos mikroįmonėms
- INVEGA finansinės priemonės COVID-19 poveikiui sumažinti

Šaltiniai: Lietuvos bankas, koronastop.lrv.lt ir INVEGA.

* INVEGA priemonės panaudotos iki spalio vidurio.

Populiariausios finansinės pagalbos plano priemonės – mokestinės. Jomis pasinaudojo apie 62 tūkst. įmonių

Valstybės parama verslui buvo didesnė, nei sumažėjo įmonių paskolų portfelis

Pagalbos verslui fondas – naujas įmonių finansavimo šaltinis

**Potencialus fondo dydis gali siekti iki
1 mlrd. Eur**

**Šiuo metu jau priimamos paraiškos, fondo galimybėmis domisi
apie 30 įmonių, jų finansavimo poreikis – apie 150 mln. Eur**

**Potencialūs naudotojai – didelės ir vidutinės
įmonės, veikiančios ilgiau kaip 2 m.**

Priemonės finansavimui:

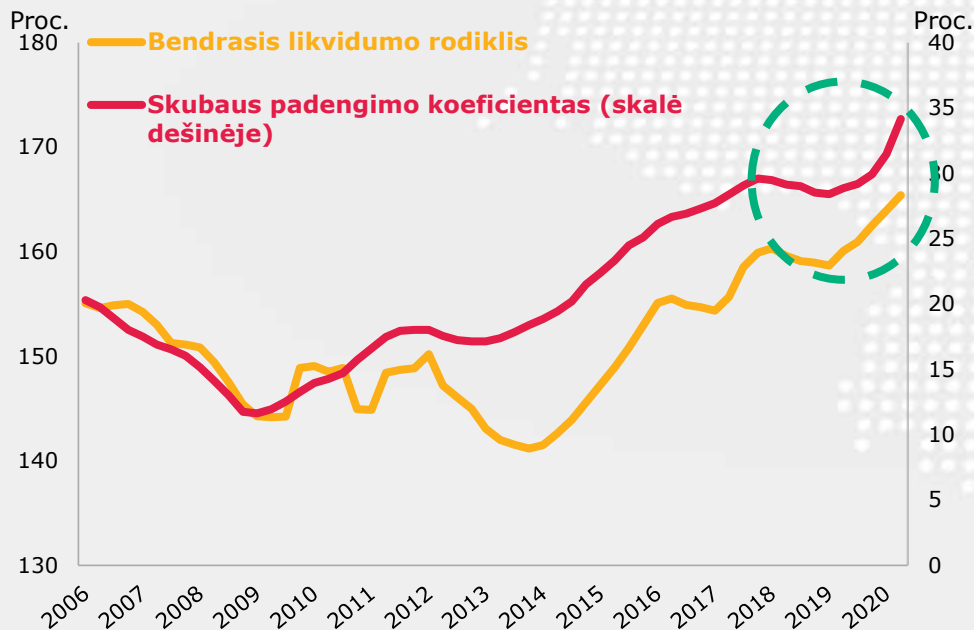
- paskolos
(0,3–2 mln. Eur)
- skolos vertybiniai popieriai
(>1 mln. Eur)
- akcijos ir mišrios
priemonės

Maksimali pagalbų trukmė – 6 m.

Bendra įmonių finansinė padėtis nuteikia optimistiškai

Ne finansų įmonių likvidumo rodikliai
2006 m. I ketv.–2020 m. II ketv.

LB užsakymu atlikta įmonių apklausa: valstybės paramos neprireikė maždaug pusei įmonių, daugiausia dėl geros įmonių finansų būklės

Bendras įmonių likvidumas pasiekė aukščiausią lygį

Šiomet sparčiai padidėjo itin likvidžios lėšos – įmonių indėliai per metus išaugo 29 proc., arba 1,8 mlrd. Eur

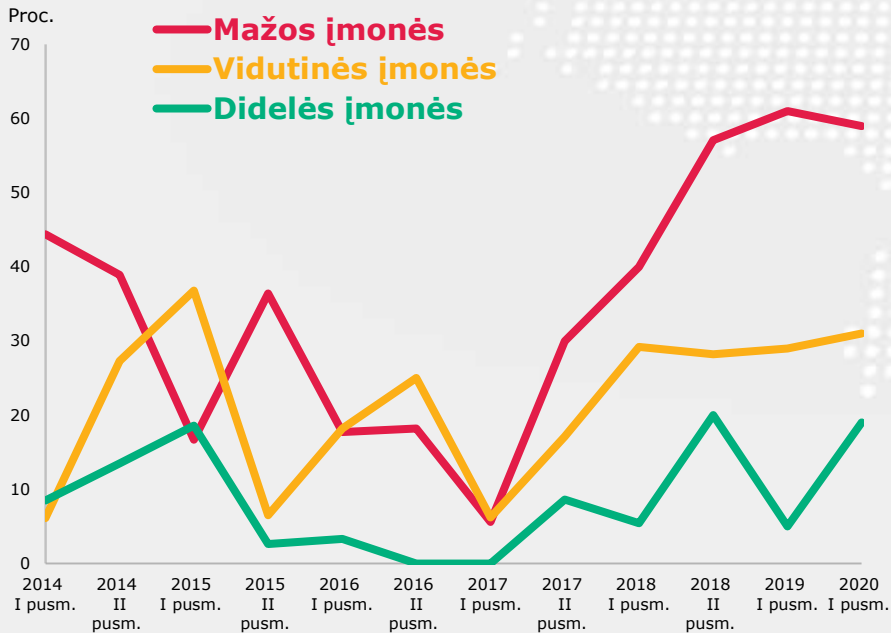
Pelningų įmonių dalis yra stabili – apie 60 proc. (2009 m. ji buvo nukritusi iki 44 %)

Šaltiniai: Statistikos departamento ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastabos: 4 ketvirčių slenkamieji vidurkiai. Bendrasis likvidumas apskaičiuojamas kaip trumpalaikio turto ir trumpalaikių įsipareigojimų santykis. Absoliutusias likvidumo koeficientas apskaičiuojamas kaip piniginių lėšų ir trumpalaikių įsipareigojimų santykis.

Suprastėjus ekonominėms perspektyvoms, bankai griežčiau vertina paskolų prašymus

Ar prašymą pasiskolinti ar pakeisti esamų įsipareigojimų sąlygas kredito įstaiga visiškai patenkino? Atmestų prašymų dalis

Įmonių teigimu, atmestų paraiškų dalis tebebuvo panaši, bet istoriškai aukšta

Šiomet kur kas dažniau nei anksčiau paraiškos buvo atmetamos dėl bendros ekonominės padėties (37 % atmetimų)

Šiomet naujų paskolų palūkanų normų lygis iš esmės nesikeitė, tačiau bankų skolinimo įmonėms standartai griežtėjo

04 _____

Kas laukia 2021 m.?

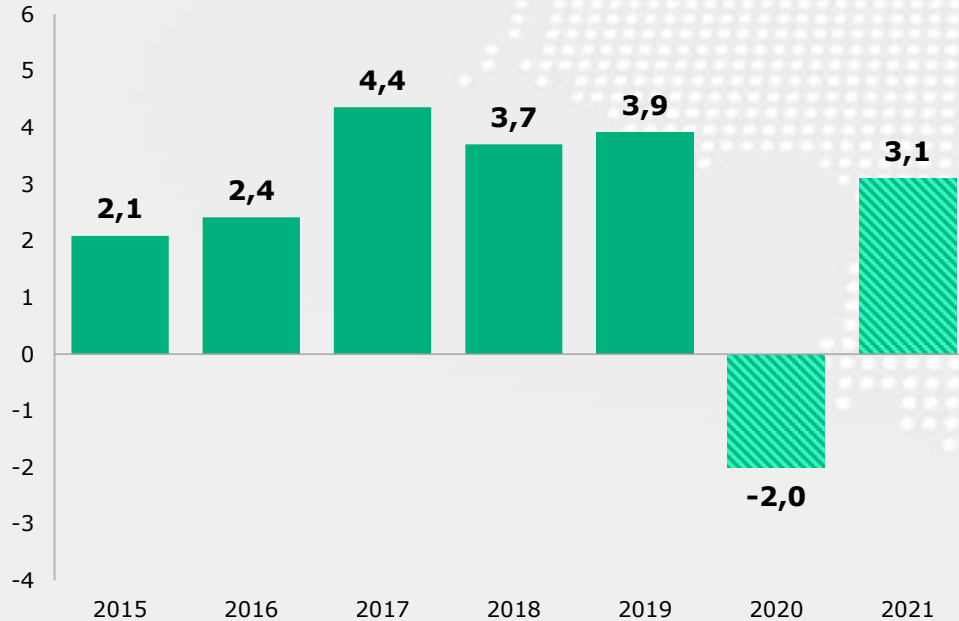

Kitais metais prognozuojamas BVP augimas, tačiau rizikos ir toliau bus didelės

Lietuvos BVP raida

Proc., palyginamosiomis kainomis

Šaltiniai: Statistikos departamentas ir Lietuvos banko prognozės.

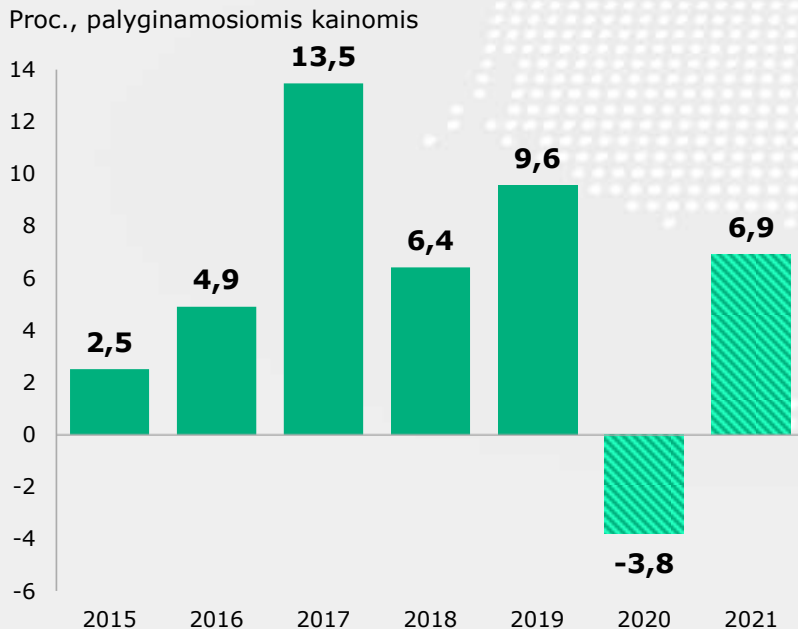
Pagrindinės rizikos:

- Tolesnė pandemijos raida, nauji įvairiose šalyse įvedami judėjimo apribojimai
- Neefektyvus ES paramos ekonomikos gaivinimui panaudojimas
- Įmonėms ir valstybėms išaugusi skolų našta
- Geopolitinės rizikos:
 - Stringančios ES ir JK derybos dėl prekybos susitarimo
 - Konfrontacija JAV ir Kinijos santykiuose

Ekonomikos atsigavimo scenarijus daugiausia priklauso nuo eksportuojančio sektoriaus sėkmės

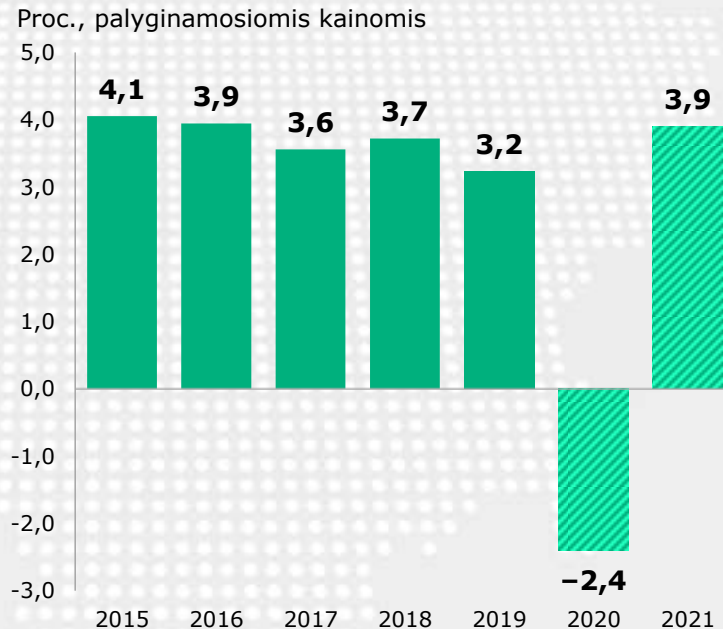

Prekių ir paslaugų eksporto raida

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko prognozės.

Privačiojo vartojimo raida

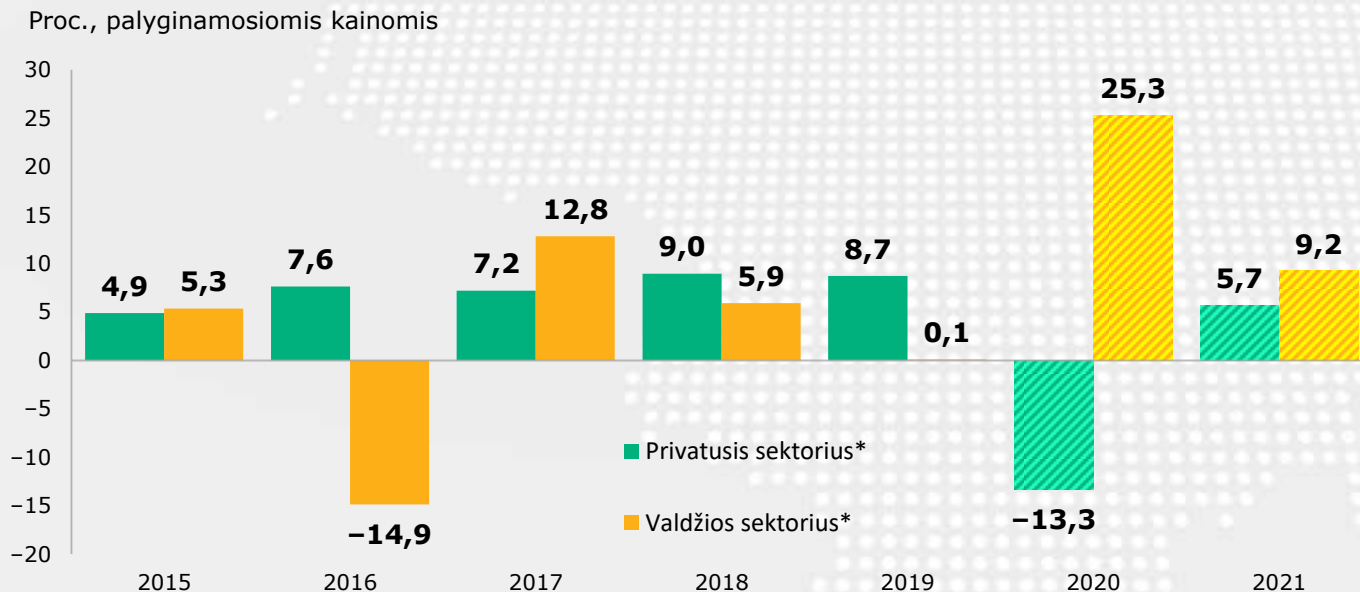

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko prognozės.

Privačių investicijų trūkumą gali kompensuoti didesnės viešosios investicijos

Investicijų raida

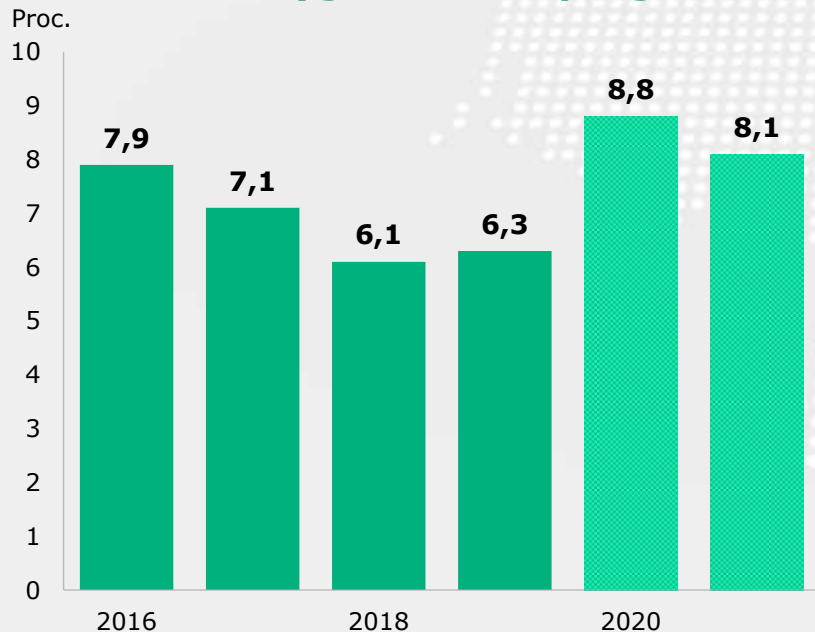
Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko prognozės.

*Lietuvos banko sudaryti įverčiai.

Nedarbo lygis palaipsniui mažės, tačiau atlyginimai kils gerokai lėčiau

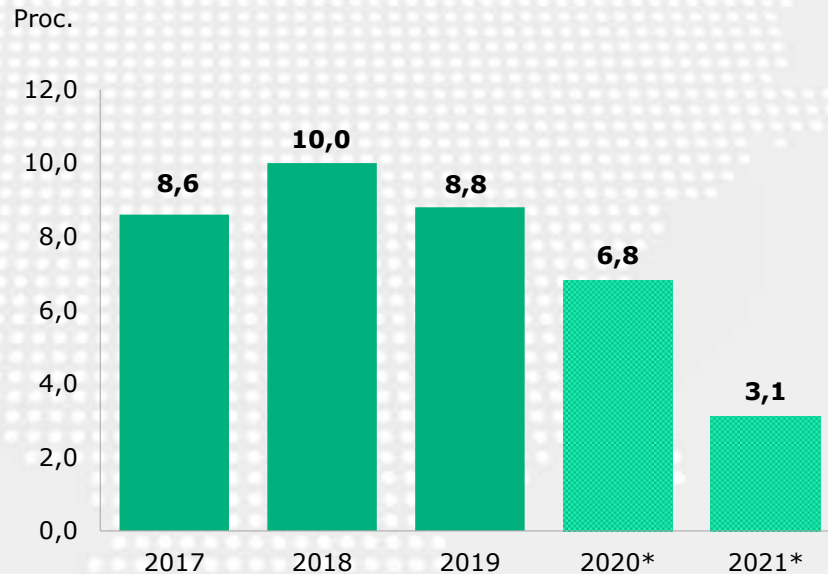

Nedarbo lygio raida ir prognozė

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Darbo užmokesčio raida ir prognozė

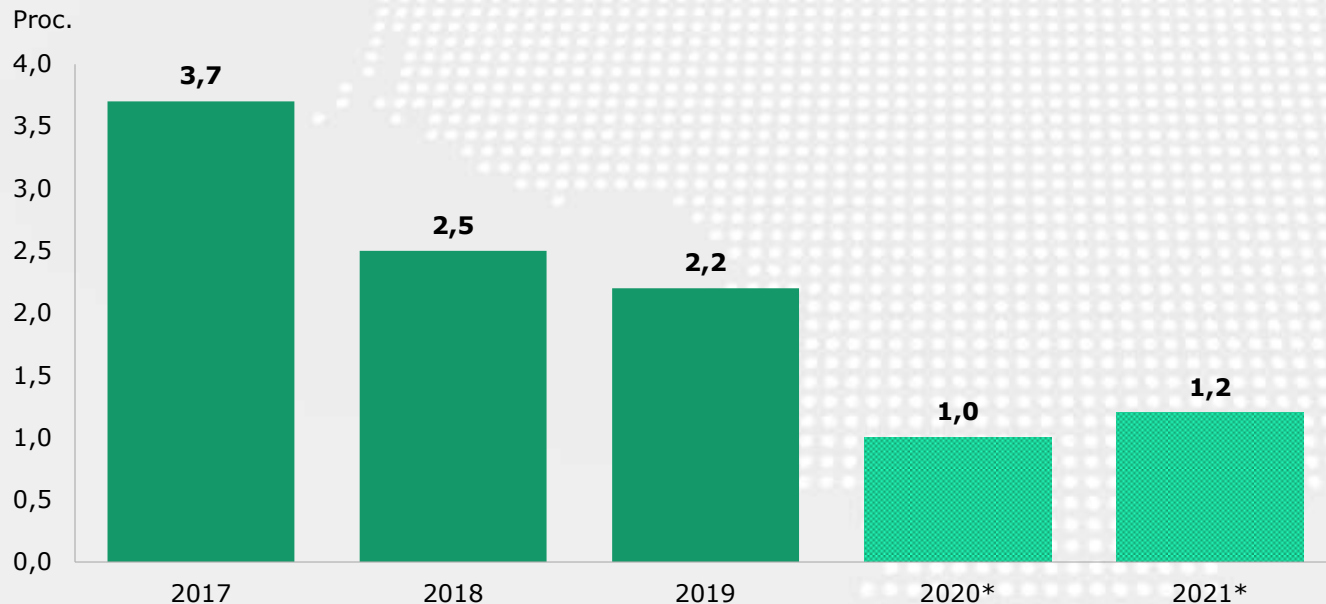

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas.
* Lietuvos banko prognozė.

Infliacija ateinančiais metais turėtų būti panašaus kaip ir šiemet žemo lygio

Infliacijos raida ir prognozė

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas.

* Lietuvos banko prognozė.

Valstybė investuos: Ateities ekonomikos DNR – 6,3 mlrd., *Next Generation EU* – 2,4 mlrd. Eur

DNR plano įgyvendinimo procese:

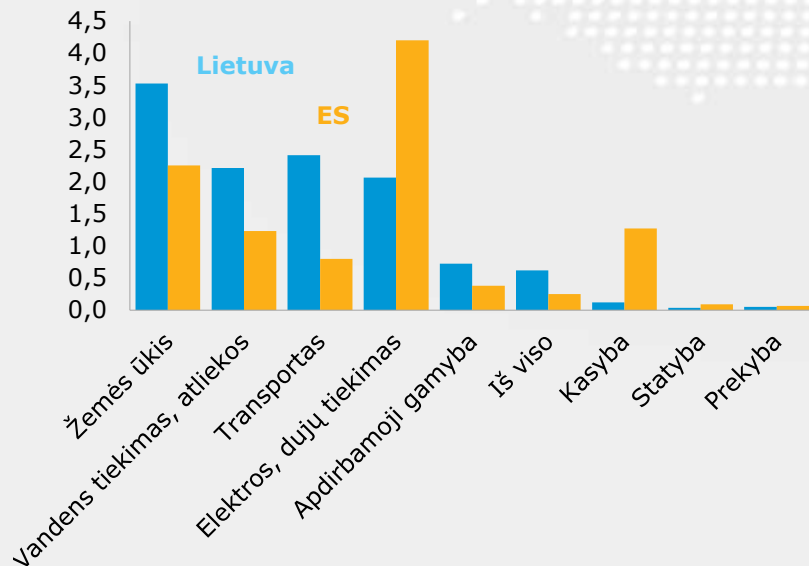
- Žmogiškajam kapitalui skiriama beveik tris kartus mažiau (757 Mln. Eur) nei ekonomikos infrastruktūrai (2 056 Mln. Eur)
- Greitis vs. kokybė
- Vienkartiniai sprendimai – ilgalaikėms problemoms
- Krypties ir projektų turinio skirtumai
- Ne visada taikoma kaštų – naudos analizė
- Tiek projektų vertinimo, tiek socialinių partnerių balsas yra tik patariamasis
- Trūksta konkretumo, kas tiksliai bus įgyvendinama

Akiratyje turėtų būti į klimato kaitą ir skaitmenizaciją orientuotos investicijos

Šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) intensyvumas

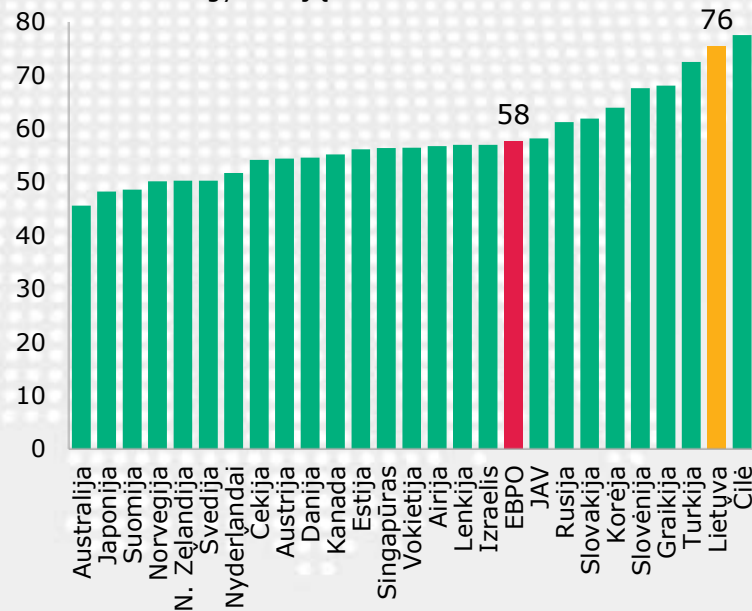
Kilogramai ŠESD, tenkančių vienam eurui pridėtinės vertės (to meto kainomis), 2018 m.

Šaltinis: Eurostatas.

Suaugusieji, turintys prastus skaitmeninius gebėjimus

Proc. 16–65 m. gyventojų

Šaltiniai: EBPO ir Suaugusiųjų gebėjimų tyrimas (PIAAC).

Děkoju už děmesj

